สรุปเนื้อหาบทเรียนออนไลน์เรื่อง

"พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล (Digital Government Act.)"

นายธีรภัทร วิเศษปัสสา ตำแหน่ง วิศวกรโยธาปฏิบัติการ

ตัวชี้วัดรายบุคคลด้านการพัฒนาองค์กร เพื่อวัดระดับความสำเร็จของ การพัฒนาความรู้ รอบการประเมินที่ 2 ปีงบประมาณ 2569 (1 เมษายน 2569 – 15 กันยายน 2569)

สรุปสาระสำคัญของ **พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒** โดยมีรายละเอียดครอบคลุมประเด็นสำคัญตามโครงสร้างของกฎหมาย ดังนี้:

1. ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมาย

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายฉบับนี้มุ่งหวังให้เกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ หรือที่เรียกว่า **"รัฐบาลดิจิทัล"** เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และโปร่งใส นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงบริการของรัฐ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนผ่านการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

2. นิยามและขอบเขตการบังคับใช้

- **"ดิจิทัล"** หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้สัญลักษณ์ศูนย์และหนึ่งหรือสัญลักษณ์อื่นมาแทนค่าสิ่งต่างๆ เพื่อสร้างระบบที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์
- **"รัฐบาลดิจิทัล"** คือการปรับปรุงการบริหารงานและบริการสาธารณะโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกให้ประชาชนภายใต้หลักธรรมาภิบาล
- **"หน่วยงานของรัฐ"** ครอบคลุมทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน รัฐสภา ศาล องค์กรอิสระ องค์กรอัยการ สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานอิสระของรัฐ
- **"สำนักงาน"** หมายถึง สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. (DGA)

3. แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

กฎหมายกำหนดให้มี **"แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล"** เพื่อเป็นกรอบทิศทางระดับประเทศในการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล โดยแผนนี้จะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีการประกาศใช้แผนแล้ว หน่วยงานของรัฐทุกแห่งมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามแผน และต้องปรับปรุงแผนปฏิบัติการภายในหน่วยงานให้สอดคล้องกันด้วย

4. โครงสร้างการบริหารและกลไกขับเคลื่อน

กฎหมายกำหนดให้มี **คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล** โดยมี **นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน** และมีกรรมการประกอบด้วยรัฐมนตรี ผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานสำคัญ (เช่น สำนักงบประมาณ, ก.พ., ก.พ.ร.) รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิจากด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล **อำนาจหน้าที่สำคัญของคณะกรรมการ:**

- จัดทำนโยบายและแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- กำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระบบดิจิทัลเพื่อให้การทำงานระหว่างหน่วยงานสอดคล้องกัน
- จัดทำ **"ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ"** (Data Governance) เพื่อเป็นหลักการบริหารจัดการข้อมูล
- กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐและศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ

5. ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance)

ถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการข้อมูลในยุคดิจิทัล ซึ่งต้องประกอบด้วยสาระสำคัญอย่างน้อย ดังนี้:

- การกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการข้อมูล
- มีระบบการจัดการข้อมูลที่ครบวงจร ตั้งแต่การจัดทำ จัดเก็บ ประมวลผล ไปจนถึงการทำลาย
- การควบคุมคุณภาพข้อมูลให้ถูกต้อง ครบถ้วน พร้อมใช้งาน และเป็นปัจจุบัน
- มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ให้ถูกละเมิด
- การจัดทำคำอธิบายชุดข้อมูล (Metadata) เพื่อให้ทราบแหล่งที่มาและรายละเอียดของข้อมูล

6. หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการปรับตัวสู่ดิจิทัล

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเป็นรัฐบาลดิจิทัล หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการดังนี้:

1. **การจัดทำข้อมูลดิจิทัล:** ต้องเปลี่ยนภารกิจและข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่เชื่อถือได้และแลกเปลี่ยนกันได้
2. **การลดภาระเอกสาร:** มาตรา 11 ระบุว่า หากหน่วยงานรัฐมีการเชื่อมโยงข้อมูลกันแล้ว **ห้ามเรียกเก็บสเนาเอกสารหรือหลักฐานจากประชาชน** โดยให้เจ้าหน้าที่ดึงข้อมูลผ่านระบบดิจิทัลเอง
3. **ระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตน (Digital ID):** จัดให้มีมาตรฐานการยืนยันตัวตนดิจิทัลเพื่อความสะดวกในการรับบริการ
4. **การชำระเงินดิจิทัล:** จัดให้มีช่องทางชำระค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการผ่านระบบดิจิทัล

5. **ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์:** ต้องมีมาตรการป้องกันภัยคุกคามตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
6. **การใช้ข้อมูลหลัก (Master Data):** หากมีหน่วยงานอื่นเป็นผู้รับผิดชอบข้อมูลหลักอยู่แล้ว หน่วยงานอื่นต้องเชื่อมโยงข้อมูลนั้นมาใช้แทนการสร้างข้อมูลใหม่เอง เพื่อลดความซ้ำซ้อน

7. การแลกเปลี่ยนข้อมูลและศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ

กฎหมายกำหนดกลไกการบูรณาการข้อมูลผ่านศูนย์กลาง 2 แห่งหลัก:

- **ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลาง (Government Data Exchange Center - GDX):** ทำหน้าที่เป็นตัวกลางให้หน่วยงานรัฐเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลระหว่างกัน
- **ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Government Open Data Center):** เป็นช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลสาธารณะของรัฐได้โดยเสรีและไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปต่อยอดนวัตกรรมหรือตรวจสอบการทำงานของรัฐได้

8. บทบาทของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (สพร. หรือ DGA)

สำนักงาน (DGA) มีหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการและสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โดยมีหน้าที่เฉพาะ เช่น การจัดทำร่างแผนพัฒนาฯ, การให้คำแนะนำช่วยเหลือหน่วยงานรัฐ, การจัดทำดัชนีวัดผลการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และการสนับสนุนการเชื่อมโยงบริการสาธารณะแบบเบ็ดเสร็จ (One-stop Service) เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน

สรุปภาพรวม: กฎหมายฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ภาครัฐไทยเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำงานที่ทันสมัย ลดขั้นตอนที่ยุ่งยากสำหรับประชาชน และสร้างระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบภายใต้มาตรฐานความปลอดภัยและธรรมาภิบาลที่สากลยอมรับ